

REDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8, prireditelj in izdajatelj: Uradno ure za stranke so od 10. do 11. ure zvečer in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Celoletna pošta ali s pošiljanjem na dom za tujostvo: Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 6-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 2. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., polnoletni prostor, poslati in reklamirani 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 666.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 25. avgusta 1913.

Leto III.

Po kaj se vračajo rezervisti?

Napoved se je uresničila, da se vračajo rezervisti. Vlak za vlakom drdja proti severu, in junakov, ki so potrebovali nemara več zabosti, da so mogli pretrpeti to zaniško življenje pomanjkanja in trpljenja brez smotnosti, pa v največjih skrbih za svoje, kakor če bi bili morali korakati naravnost pred topove zavestjo, da bo vsaj kmalu vsega konec. Vračajo se in povsod jih sprejemajo sijajne uniforme, svetli cilindri, svečani obrazi. Tupatam dobe celo kakšno cigaro ali kozarec piva. In slovesne, velike, doneče besede poslušajo o ljubezni, o priznavanju, o hvaležnosti domovine. Ali taki slavnostni trenotki minejo hitro in besede raznese veter brez sledu. Deset mesecev življenja ob nezadostni hrani, brez prave strelje, v mnogih slučajih brez pitne vode, deset mesecev duševnega dela, ki je neznosno rekrutom, kaj šele družinskih očetom, deset mesecev nesnage, deset mesecev nesigurnosti, deset mesecev življenja brez vsebine in cilja, ni hitro minilo in je zapustilo vidne in občutne sledove. Ko so jik pozimi v dolgih vrstah živinskih vagonov vozili na jug in vzhod, brez zdravil in slovesnosti, so bili možje večinsoma krepki in zdravi. Zdaj javljajo vsako postajalico, kjer se ustavljajo vlaki par minut in jih sprejemajo v paradi; ali v očeh pozdravljenih mož je čitati vse drugačne občutke in drugačne misli.

Danes so sinovi domovine, brambovci in junaki. Kaj pa bo jutri z njimi in kaj bodo zdaj jedle njih družine? Hudo je bilo vseh teh deset mesecev; kako pa bo zdaj? Na tisoče delavskih in dela željnih rok se vrača in se bo ponujalo; kdo jih bo prijel?

Po vsej državi je gospodarstvo izpodjedeno; tista politika, ki je po nepotrebnem odgnala na tisoče zdravih ljudi od dela, od njihovih opravkov, iz delavnic, iz trgovin, iz laboratorijev, je povzročila tudi gospodarsko krizo, vsled katere se tiste roke niso mogle dobiti zadostnega posla, ki niso bile osrečene s puško in sabljo. Strašna brezposelnost se je razvila po vseh deželah. Industrija je izgubila naročila, trgovski promet je padel, in če so posamezni sloji občutili posledice te mučnice, ki je povzročila celo vrsto gospodarskih polomov, je zadel vsa ta beda delavstvo naravnost katastrofalno.

V te kaotične razmere pa prihaja zdaj na tisoče ljudi; prihaja v domačije, v katere se je v dolgih mesecih vgnezdilo pomanjkanje, če ne kaj hujšega. In vsi bi seveda nemudoma potrebovali zasluzka. Zakaj treba je živeti, in za ta namen ne zadostuje, da je bog dal človeku življenje ter da oblači lilije na polju. Tudi z najlepšimi ideali se ne utolži lakota, ki je večja sila od patriotizma in vere in narodnosti in etike in estetike. Imas li denarja prijatelj? — To je vprašanje vseh vprašanih na tem prekrasnem svetu. Ker ni dovolj, da so spretni roke spekle kruha, našle sukenj in čevlje, zgradile hiš in palač, obdelale polja in zgradile železnice. Ni dovolj, da privlačajo ljudje, zastavljajoči z delom svoje življenje, iz najoddaljenih krajev živež in surovine in izdelke. Vsaka roka mora naštetih gotovih denarcev, če hoče nesti ženi in otrokom kruha.

Do denarja pa morajo priti vse te roke edino z delom. Zakaj krasti je prepovedano, bežati je prepovedano, goljufati je prepovedano. Le če si mogočen in če znaš spraviti varanje v

velik sistem, ti je sleparstvo dovoljeno, ker ti tedaj paragrafi ne bodo mogli do živega. Uboaga para pa nima do denarja druge poti kakor delo, ki ga mora prodajati pod pogojem, da prepusti glavni dobiček onemu, ki ga je kupil. Zdaj se je hipoma povečala armada onih, ki ponujajo svoje roke. Včeraj so bili še brambovci domovine, danes so nezaposleni delavci. In dela ni.

Kaj bo storila domovina? Sprejemala je svoje junake na kolodvorih, pozdravljala jih je z vznešnimi besedami, svoje godbe jim je pošiljala nasproti, da so jim igrala patriotske korčnice. Ali od vsega tega ni kruha, obleke in stanarine. Sinovi domovine potrebujejo dela. Kje ga bodo dobili?

Le s tem, da poskrbe možem, ki so morali zaradi njenih namenov doprinositi največje žrtve ter svoje in svojih družin interese zapustiti na najzadnje mesto za zahteve visoke politike, more država deloma odplačati veliki dolg, ki se ne poravnava z nobenim križcem in z nobeno nališpano besedo. Če ne poseže država odločno vmes, ni upanja, da bi vse te roke, ki prihajajo zdaj nenadoma na trg, dobile posla. Privatna industrija nima dosti dela in iz same človekoljubnosti ne bo odpirala tovarn. Blazni politiki naše visoke diplomacije je zahvaliti, da tudi nima upanja na večja naročila z onih trgov, kjer bi bile njene najhvarnejše kupčije, namreč z balkanskih. Le od države more dobiti toliko posla, da pridejo včerajšnji vojaki, današnji delavci lahko do dela in zasluzka.

Niti treba ni, da bi pričela država z delom, ki bi bilo le za silo in le zaradi sile. Vsakovrstna javna dela, ki so potrebna, čakajo na izvršitev. Ako bi se vlada zavedala svojih dolžnosti do prebivalstva, bi moralo biti veliko takih del, če ne dovršenih, pa vsaj že v polnem tiru. Več kakor deset let se vleče vprašanje kanalov, pri katerih bi cela armada delavcev lahko dobila dela. Številne železnice so nujno potrebne; ali tiste, ki se grade, se izvršujejo z nezadostnimi sredstvi, druge so kljub davnim zahtevam prizadetih krogov še vedno le študij. Izgradba telefonske mreže je po vsej državi pereča, ali doslej so prihajale iz ministrstva same obljube, dejanja pa nobena ne. Tožbe zaradi pomanjkanja bolnišnične kriče že v nebesa. Vseučilišča in tehnike tarnajo, da jim je vse znanstveno delo zaprečeno, ker primanjkuje potrebnih zavodov. Na vseh koncih in krajih bi bilo treba šol.

Ako bi imela država tukaj toliko odločnosti, kolikor jo je kazala v svoji visoki politiki, takrat ko je mobilizirala in odgnala cele trume prebivalstva rednemu gospodarskemu življenju, bi bilo v kratkem času lahko dela dovolj. Če pa bi gospodje v svojih živahovih govorili, da ni denarja, tedaj jih je treba vprašati, kje so njih finančni pomisleki, kadar zahteva militarizem sto in sto milijonov; kje so dobili denarja za mobilizacijo?

Leto dni smo imeli izključno militaristično politiko. Čas je, da pride gospodarska politika na vrsto. In to je sedaj tem bolj potrebno, ker se s povratkom rezervistov beda v najširših krogih še pomnožuje. Ko so pošiljali rezerviste v Bosno, Hercegovino, Dalmacijo, niso vse te monične vede, po kaj jih pošiljajo dol. Zdaj se vračajo. In povedati jim je treba z dejanji, po kaj prihajajo nazaj.

Našim rudarjem.

Na mednarodnem rudarskem kongresu v Karlovih varih je govoril med drugimi tudi angleški delegat sodrug A. Stanley. Ki je tudi državni poslanec. Njegov govor je za avstrijske rudarje, ki nimajo še tako čvrste strokovne organizacije kakor bi bilo potrebno za izboljšanje njihovih bednih življenjskih razmer, tako poučen, zlasti kar se tiče smotne agitacije, da ga objavljamo v celoti. Stanley je dejal:

»Tovariši! V imenu angleških delegatov izjavljam, da bomo podpirali predloge o kolektivnih pogodbah in minimalnih mezdah. Glede predloga o kolektivnih pogodbah menim, da smo že toliko napredovali, da je to vprašanje urejeno na Angleškem. Malo je krajev v deželi, morda niti enega, kjer bi ne imeli že popolnega sistema kolektivnih pogodb. Angleška je razdeljena na štiri ali pet sekcij in oni del, ki ga imenujemo federirano ozemlje, daje dve tretjini vsega premoga in v tem ozemlju imamo približno 20 let posredovalni urad, ki ureja mezdna vprašanja in vprašanje cen med rudniškimi podjetniki in delavci, ki so zaposleni pri njih. Imamo poseben posredovalen urad za velike južnozapadne premogovnike, namreč za škotsko, Durham, Northumberland in imamo tudi tri različne pogodbe, ki veljajo vse do začetka leta 1915; in skoraj lahko trdim z gotovostjo, da prevladuje po vseh angleških premogovnikih splošno čuvstvo, da je treba priporiti z vsemi dopustnimi sredstvi en sam posredovalni urad za vso Angleško. Le moč organizacije, to opravičeno trdim, je dosegla vse to.

Naš predsednik Smillie je povedal, da smo pomnožili letos število naših članov za 100.000 in malokje boste našli na Angleškem med organiziranimi rudarji še neorganizirane. V okrajih, ki jih zastopava s tov. Deanom, je bilo v začetku letošnjega leta večje število delavcev ki so bili še izven organizacije. Člani organizacije so se zato odločili, da prenehajo določena dne z delom in da ne začno prej delati, dokler ne bo vsak delavec v tem okraju organiziran. Štiri dni je bilo treba, da so to izvršili in po preteku štirih dni smo zopet pričeli z delom in vsak delavec je bil član organizacije. Tovariši, kar smo bili mi storili v našem malem okraju, to so storili tudi delavci po večjih okrajih v južnem Walesu, v Yorkshiru, Lancashiru in drugod. Preden bo došel letošnje leto — in mislim, da se ne motim prav nič — ne bo na vsem Angleškem niti enega delavca, ki bi ne bil član delavske federacije. Kar moremo za vas storite bratje je, da apeliramo na vas: polagajte vso važnost na skalo organizacije, le če boste združeni okolo te skale, tedaj se bodo uresničili vsi vaši ideali, vse vaše upanje se bo izpolnilo. Z veseljem nas navdaja vest, da naraščajo vaše organizacije in prednosti, ki jih imamo, izvirajo le od tod, da imajo naše organizacije večjo moč. Ali če boste postopali na ta način kakor mi, tedaj boste dosegli tudi ugodnejše razmere, kakršnih se veselimo že mi.

Glede resolucije o minimalni mezdi, pripominjam le, da obravnava ta resolucija velevažno načelo. Naš prvi internacionalni kongres

pred 24 leti v Toletu v Belgiji se je že bavil s to zadevo prav temeljito. Od takrat smo napredovali, ali rešeno to vprašanje še ni. Zdi se mi, da je v varčnosti veliko načelo, ki je samoposebi umevno in prva naloga vsake industrije bi morala biti, da posveča primerno pozornost domovom in mezdam delavcev, ki delajo v tej industriji. Ne bis melo biti nobenega zakona, ne božjega ne človeškega, če se smem tako izraziti, ki bi lahko silil delavca, da izrablja svojo moč le v interesu posameznih ljudi, temveč v interesu splošnosti mora biti polnoudeljen pri bogastvu, ki ga proizvaja. Le če bi industrija, v kateri dela, ne prejela dovolj denarja, da bi preskrbovala delavca in njegovo družino z vsem potrebnim, le to bi jo opočevalo. To bi sicer za delavca ne bila tolažba, ali nekaj tolažb bi bilo v tem, da mora marsi je pa vredna delavci ke dnla zanjo in neuprvi-a kdo živi brez teh potrebščin. Taka industrija veleindustriji, ki kopičijo bogastvo in lahko bi vrževala pošteno svoje delavstvo, ki dela zanjo in nepravilno je, da mora delati delavce na mezd, s katero ne more živeti. Dejstvo je, da nikdar v zgodovini še niso tako izkoriščali delovnih sil za kopičenje bogastva, kakor v naših časih; nikdar ni bil poedini delavec tako koristen delu, ki ga mora izvršiti, kakor danes. Za našo deželo smo napravili račune, ki so jako jasen prepričevalen zgled za te trditve. Skupni dohodki angleškega prebivalstva so znašali l. 1911, 200 milijonov funtov sterlingov (1 funt sterling = 24 K) To ogromno bogastvo se in razdelilo med angleško prebivalstvo na sledeči način: 40 odstotkov tega bogastva je dobilo 80 odstotkov prebivalstva in 60 odstotkov tega bogastva je dobilo 20 odstotkov prebivalstva. Ali je to pravična razdelitev bogastva v civilizirani deželi? Težkoče, bratje, niso v produktivni, temveč v razdelitvi. Zasluzimo že dovolj denarja, le to je da pride v premo- lo žepov. Vidimo veliko bogastvo angleške rudokopne industrije. Nj je industrije, ki bi bila

Dnevne beležke.

— **Behlova spominska slavnost.** V soboto zvečer se je zbralo lepo število ljubljanskih sodrugov in sodružic v veliki dvorani »Mestnega doma« k Behlovi spominski slavnosti. Pevci so z lepim zborom otvorili večer, nato je govoril sodrug Etbin Kristan. V svojem govoru je markantno izklesal Behlovo osebnost. Behl, prihajajoč iz največje bede proletarskega življenja, Behl, revolucionar od rojstva le moral postati to kar je bil — neizprosna sovražnik in rušilec kapitalističnega družabnega reda. Jasno je očrtal sodrug Etbin Kristan prehod od vnetega zagovornika zedinjene Nemčije do nasprotnika te države ki ni po svoji ustanovitvi rešila proletarskega razreda suženjstva. In Behl je sedaj stopil na čelo razredu, iz katerega je prihajal, zbuja je delavstvo iz njegove tope zadovoljnosti in mu vlival pogum, jačil voljo in pokazoval cilje, ki jih mora doseči delavstvo, če se hoče znebiti kapitalističnega tlačanstva. Četita je bila, ki jo je v početku vodil Behl, ob njegovi smrti je narasla ta četita — nekda od vseh preganjanja, od vseh preziranja — v najmočnejšo stranko v Nemčiji. Socialističnega zmaja je hotel streti železni kancelar Bismarck, preganjanje je le še vse bolj učvrstilo to tako, da je danes vsak boj proti njej neuspešen. Z napeto pozornostjo so sledili sodrug in sodružice izvajanjem sodruga Kristana, in njegove besede so ustvarile poslušalcem pravo, živo, sliko velikega bojovníka mednarodnega proletariata. Po govoru so zapeli pevci zbor »Delu čast«. Ob pol desetih se je končala slavnost.

— **Za sprejem draždanskih sodrugov.** Vsi sodrug, ki so bili določeni za vodnike draždanskih izletnikov do stanovanj, so nujno vabljeni, da se zglase ob 3. popoldne v društvenih prostorih. Prosijo se tudi drugi sodrug, katerim dopušča čas, da store to. Posebna vlaka, s katerima pridejo draždanski sodrug, se pripeljeta ob 5. popoldne. Komur je mogoče, je povabljen, da pride takrat na kolodvor. Ob pol 8. je pa pozdravni večer v »Narodnemu domu«, in upamo, da se ga sodrug udeležo v čim večjem številu. Vstopnice se dobivajo v prodajalnah skupnega društva, pri zaupnikih in pri sodrugu Zoretu.

— **Ljubljanskemu in okoličanskemu delavstvu.** Sodrugi, ki je bil v soboto pri Behlovi slavnosti, nam piše: »Sodrugi urednik! Zalogsten sem bli v soboto, ko sem odhajal iz »Mestnega doma od Behlove spominske slavnosti. Pričakovano sem, da bo dvorana natlačeno polna, a naštel sem le okoli 200 sodrugov in sodružic. Ali je res ljubljansko in okoličansko delavstvo postalo že tako brezbrizno zaspano, topo, da ne pride niti počastit spomin enega najboljših, največjih, kar jih je v svetovni socialni demokraciji? Ali res raje čepe sodrug po zakajenih gostilnah, kakor da bi prihajali na naše prireditve? Vse premalo resnega pojmovanja naše velike naloge se mi zdi, da je med našim delavstvom. Vse premalo vroče želje po izobrazbi. In ravno Behl — kakor nam je to sodr. Kristan tako krasno povedal — je bil vzor človeka, ki kuje in pili sam na sebi neprestano, je bil socialist, kakšni bi morali biti mi vsi. Učeti se, zobraževati, ne zamujati nobene prilike, kjer se nam širi obzorje, takšni bi morali biti naši delavci. Vse drugače mora postati v tem oziru.

tako bogata. Če prav smo dosegli 65 odstotkov povišanje naših mezd nad temeljno plačo, je to povišanje prav ponižno v razmerju proti neštetim milijonom, ki jih spravljajo podjetniki in mečejo nam le drobne, čeprav imamo pravico do večjih zahtev. Soglašamo z vami v tem, da nam je nekoliko koristil zakon o minimalnih mezdah. Upozorili smo največjo stavko, ki je bila kdaj v naši deželi. Ali ta zakon ne prinaša nikakršnih prednosti najboljše plačanim razredom našega delavstva. Bratje, ta stavka je zahtevala od nas vse, od vsakega toliko žrtve kakor še nobena stavka, o kateri je govoril zgodovina. Večji del stavkajočih je menil, da ne bodo nikdar imeli primerne koristi od stavke; ali dosegli smo boljši mezde za starejše in slabotnejše delavce. Prišli smo do prepričanja, da je veliki cilj, za katerega se oborožujemo, v tem da postane življenje našega delavstva življenje zdravlja, sile in moči, da bodo lahko opravljali vsakdanje delo, da bodo imeli poštene dohodke in da jih ne zadene usoda bornih človeških strojev, ki se morajo obubožani boriti v svojih domovih z bedo in pomanjkanjem. To ni ideal človeškega življenja, temveč zahtevamo, da zaslužijo naši delavci dovolj, ker delajo, da bi živeli lahko nekoliko dohodke in da jih ne zadene usoaogkđst, idaa bošlje v časih boleznj in nezgod, dotlej da bi bili zopet sposobni za delo. Zato smo tudi z dušo in srcem za ta predlog in moja prva beseda je moja zadnja, namreč: Vi ne morete, mi ne upamo doseči teh velikih idealov, če ne moremo zidati na močno silo organizacije, če drug drugemu ne zaupamo in če ne pripravimo vse delavstvo v naše organizacije.

Stanleyjev govor je zbudil pri vseh delegatih burno odobravanje. Tudi avstrijski rudarji se morajo pripravljati, da dobe minimalne mezde. Boj ne bo lahak in čas za ta boj bo šele tedaj, če bodo vsi naši rudarji do zadnjega v eni sami, mednarodni rudarski organizaciji.

Sodrugi, ki veste, kaj da je potrebno delavcu, da ga ne oplasi in zbega vsaka nasprotnikova beseda, zbujaite tovariše, povejte jim, da ni dovolj, če se kdo trka v gostilni na prsi in kriči socialist sem, v naši sredi ga pa nikdar ni. Mlačnost je najhujši zlo; navdušenje za naše vzvišene cilje, krepko delovanje za razširjenje socialne demokracije — to je socialistično. Na delo, torej, da ne bo prepozno!

— **V znamenju klerikalizma** stoji te dni Ljubljana. Katoliški shod jo je vso preplaval s talarji in kutami, s križi in gorečimi srci, z rdečimi srajcami in modrimi trakovi. Bila je velika parada, ki je dala radovednežem velikanško pašo, in množina manifestantov je bila za Ljubljano tolika, da je bilo navidez vse mesto zagrnjeno v klerikalizem. Kajti da je bil »Katoliški shod« klerikalna strankarska priredba, ki nima z vero nič opraviti, je že davno pribito, in kar je v tem velikem spektaklu pozitivnega, ima vse služiti klerikalnim političnim namenom in je naperjeno proti neklerikalnim strankam in neklerikalnim idejam. Kolikor se to ni že doslej pokazalo, se neizogibno pokaže v sklepih, ki jih porode razni še nadalje zborujoči odseki. Sicer pa resolucije, ki bodo predlagane in sprejete, niso glavna reč. Najvažnejše je minilo. To je bila demonstracija, ki je imela izraziti klerikalno moč v deželi in zlasti neklerikalni Ljubljani nastaviti vabo, da se prekrsti iz bele v črno, ter da prestopi v tabor edino zveličavne S. L. S. Nesposmetno bi bilo reči, da se manifestacija, kolikor je imela demonstrativen namen, ni posrečila; če je dosegla glavni smoter, da klerikalizira Ljubljano, je seveda drugo vprašanje, ki se nam zdi odločno nepotrjeno. Demonstracija sama pa je bila za slovenske razmere velika. To se ne dá tajiti in bi tudi ne imelo zmisla. Resnicam je treba pogledati v oči. In resnica je, da je bil spreved velik, slikovit in dobro aranžiran. Namen cele prireditve je bil političen, vendar pa gre velik del udeležbe na račun povsem drugih nagibov. Kakor zna katoliška cerkev z orglami in zvonovi, z zastavami in slikami, s kadilom in lučkami ustvarjati razpoloženje, ki ga ne bi dosegla le s svojimi nauki, tako se je poslužila klerikalna stranka vsakovrstnih sredstev, ki nimajo z njenim programom nič, z njenimi cilji pa nič drugega opraviti, kakor da jim služijo. Veliko je bilo protislovnega v tej prireditvi, a še več je bilo absurdnega, če bi se katoliški shod res jemal za to, kar pravi ime, namreč za katoliški, verski, cerkveni zbor. Kaj imajo peče in avbe opraviti s katoličanstvom, kaj telovadba in rdeče srajce z vero? Ali take teatralnosti učinkujejo tam, kjer nimajo nebeške reči dovolj moči, s takimi sceničnimi pripomočki povečava demonstracija, ki bi brez njih ostala navadna procesija. To so znaki klerikalci zelo spretno izrabiti in tako spraviti maso na noge, ki je klerikalna politična zavednost, da ne bi bila razgibala. To se pri klerikalnem odzvetka pa do danes ni izpremenilo, da imajo slepo armado, ki sledi voditeljem, ne pa načelom. Ali da je ta armada velika, se ne dá utajiti. To so hoteli klerikalci pokazati, seveda z agitačnim namenom. Velika armada naj bi se še povečala, predvsem v Ljubljani, kjer še ni dosti velika, da bi položila glavno mesto mo-

gotem klerikalizma pred noge. Veliko bi klerikalci dali za Ljubljano; kajti dobro je imeti moč po deželi, toda prave lepote manjka, če se upira glavno mesto. Zato je imela klerikalna demonstracija pokazati Ljubljano vseh sijaj vladajoče sile. Mesto je moralo za par dni na videz dobiti klerikalno lice. To se je lahko posrečilo onim, ki imajo po deželi absolutno moč; zaželjen uspeh je pa vendar tudi tej sili pretežak. Ljubljana je bila radevedna kakor zmirom. Kakor je bilo dovolj udeležbe pri demonstrativnem sprevodu, tako je bilo tudi dovolj gledalcev. Ali radevednost je ostala hladna. Manifestacije so korakali med množico haker med tujimi ljudmi. Gotovo ima klerikalna stranka tudi v Ljubljani svoje pristaše; tako so slišali demonstranti tupatam kakšen osamel pozdrav, a v splošnem indiferentizmu je dobil tak »živio« skoraj nekaj žalostnega. In če se niso dali klerikalni voditelji sami omamiti od trušča, ki so ga delali njih pristaši sami, tedaj so pač spoznali, da Ljubljana še ni zavzeta tovarna. Sicer tudi politična zavest večine ljubljanskega prebivalstva ni tako visoka, da bi upravičevala izreden ponos; ali preveč so klerikalci grešili nad Ljubljano, da bi se dalo mesto tako lahko spraviti v klerikalno bisago. Toliko je tukaj vendar političnega mišljenja, da ga sama parada ne premaga. Moč, ki jo ima klerikalizem na Kranjskem, pa je bila navsezadnje znana tudi brez te demonstracije. Da so jo pokazali tako nazorno, je pa tudi koristno. Če je klerikalizem nevaren, je dobro spoznati, da je nevarnost velika. In žalostna bi bila usoda slovenskega naroda, če bi bila nevarnost nepremagljiva. Zakaj absolutni klerikalizem bi pomenil pogin naroda. Toda s tako armado, kakršno imajo klerikalci pri nas, so nekaj zmagovati Turki po Evropi. Fatalizem in slepa disciplina sta jim bila neprekosljiva pripomočka, dokler sta uganjala nasprotnikom strah v kosti. Danes je Turčija kljub taki armadi le še slabotna senca svoje preteklosti; brezmišeln pokorščino Turkov je naposled premagala misleča volja Balkancev. Tudi klerikalizem na Slovenskem je premagljiv. Ker je močan, je treba veliko dela in boja, krepke organizacije in neumorne agitacije. To je nauk klerikalne parade. Sovražnik se ne sme podceňevati; ali tudi če se spozna njegova moč, se je ni ustrašiti, temveč je treba skrbeti, da se postavi zoper veliko silo enako velika sila. Ta nauk velja v prvi vrsti za delavstvo. Kajti če bo kdo premagal klerikalizem, ga bo zavedni, organizirani proletarij.

— Na deželni gledališču vihra te dni papeževa zastava. Gospodar v gledališču je deželni odbor in njemu se zdi pač papeževa zastava najprimernejša za dekoracijo javnih poslopj. Stiki med Vatikanom in kranjskim deželnim odborom so nam neznani. Ne vemo, če nima morda dr. Susteršič na tistem kakšnega poslanca pri rimski kuriji. Po kakšnem zakonu bi to šlo, sicer tudi ne vemo; ali v deželnem dvorcu so gospodje tako veliki, da jim ni treba vsak dan vpraševati, kaj pravijo zakoni. Ker je papež poglavar katoliške cerkve, se nam zdi razumljivo, če se razobešajo njegove barve po cerkvah; tudi na kakšnem farovžu bi se nam ne zdelo čudno. Razumetega da je vrhovni duhovnik katoliške cerkve, pa ni papež nič; zakaj, kar je bilo njegovega kraljestva tega sveta, je Italija že davno vzela, ko ga je potrebovala za svoje zedinjenje. Italija taka kakršna je, torej tudi z nekdanjo papeževno deželo, je splošno, tudi od Avstrije priznana država in celo naša zaveznica. Če ima belo-rumena zastava simbolizirati papeževno posvetno državo, je torej njena tendenca Italiji sovražna, in pamentiranim Avstrijancem, kakršni so klerikalci, se slabo poda, da demonstrirajo s papeževno zastavo proti našim zaveznikom. Če pa to ni, tedaj je to platno le nekakšen strankarski simbol, pa je zopet čudno, da se ga poslužuje deželni odbor, ki bi moral stati nad strankami. Sicer bi tudi socialni demokratje lahko zahtevali, da razobesi ob njihovem kongresu rdeče zastave. Na gledališču pa ima ta okras poseben pomen. Gledališče je sicer tudi hram, ali katoliška cerkev ni. Čim bi gledališče sploh hotelo biti katoliško, ne bi moglo več služiti svojemu pravemu visokemu namenu, obenem pa bi se moralo odreči snovi svojega obstanka. Zakaj gledališče, ki bi hotelo živeti le od del katoli-

ških pisateljev, bi se moralo zapreti, preden se odpre. Umetnost in katoličanstvo se ne vjemata in iz tega sledi, da deželni odbor ne smatra gledališča za umetniški zavod. Ali z razobešenjem papeževih zastav ni povedal kranjski deželni odbor nič novega. Kdor ga pozna, ve že od začetka, da je po njegovem vse papeževsko in da samega sebe ne smatra za institucijo kranjske dežele, temveč za poseben odbor klerikalne stranke. In tako se nihče ne čudi njegovim dejanjem.

— Princ Fürstenberg, dosedanj avstrijski poslanik v Bukareštu, ima priti na mesto dosedanjega veleposlanika v Peterburgu grofa Thurn-Valsassine. Če se to izvrši, bomo imeli zopet prave avstrijske imenovanje. Da more priti na tako mesto pri nas le visok aristokrat, se razume samo od sebe; kam pa bi sicer z njimi? To je vkoreninjena avstrijska šega, in navadnemu plebejcu se niti ne priznavajo sposobnosti za tako opravilo. Države, ki nimajo plemstva, si morajo sicer tudi v diplomaciji pomagati z navadnimi smrtniki, pa gre tudi z njimi. O Ameriki je že davno znano, da njeni neplemiški zastopniki prav nič ne zaostajajo za svojimi evropskimi aristokratskimi tovariši; gospodje z Balkana, ki niso ne grofi, ne knezi, so že v Londonu dokazali, da so kos našim fevdalcem. V Bukareštu so jih pa prav korenito posekali s tem, da so v dobrem tednu opravili delo, za katero bi kakšna londonska konferenca potrebovala osem mesecev. Da gre v Peterburg knez, je torej takorekoč naravno. Da gre ravno Fürstenberg, je pa že vrhunec vse avstrijske logike. Izmed vseh diplomatov, kar jih imamo, jo je namreč poleg Berchtolda samega ta princ najkoreniteje polomil. Med tem, ko je on bil poslanik v Bukareštu, se je izvršil tisti preobrat, ki je povzročil na Dunaju največje podaljšanje obrazov: Rumunija je v tej dobi obrnila Avstriji hrbet in policija je morala v Bukareštu stražiti avstrijsko poslaništvo, da niso postale demonstracije preveč učinkovite. Dolga vrsta neuspehov, ki jih je avstrijska politika doživela v Bukareštu, pa je bila kronana z brezprimerno blamažo, ki je ne sme diplomacija veseliti zapisati v nobeno spominsko knjigo. Ko je bil bucareški mir zaključen, je Avstrija čestitala rumunskemu ministrskemu predsedniku, da se je posrečila provizorična pogodba; Majorescu pa je odgovoril, da ne gre za nič provizoričnega, ampak, da je v Bukareštu sklenjen definitiven mir. In rumunski ministrski predsednik je bil tako energičen, da je to povedal tudi v javnosti, v listu »Epoca«, tako da je imela naša diplomacija svojo blamažo črno na belem. Že preden je poslal Berchtold Majorescu svojo zabavno častitko, pa je Fürstenberg pri njem naznanil, da si pridržuje Avstrijo pravico revizije in že takrat je Majorescu odgovoril, da balkanske države ne sklepajo miru zato, da bi ga drugi revidirali. Kompletna je bila blamaža takrat, ko je Avstrija izjavila, da se odzdrži revizije. In Fürstenberg, ki nam je pridobil v malem Bukareštu toliko nosov, pojde zdaj v veliki Peterburg. To je po pravilih avstrijske diplomacije popolnoma v redu.

— Župnik — špion. Nekoliko nenavaden proces je bil v soboto pred dunajskim deželnim sodiščem. Tožen je bil štiridesetletni italijanski župnik Andrej Salvadore iz Gordona ob Gardskem jezeru, da je v Avstriji vohunil za Italijo. Avstrijske oblasti so dobile na neznan način v roke neko njegovo pismo z dne 21. oktobra 1912, v katerem pošilja župnik Salvadore nekemu vicebrigadirju podatke o potih na hribih Bastione, Monte Cimella in Cima d'Oro in se ponuja, da mu pošlje tudi podatke o vodah na teh hribih. Ko je prišel fajmošter dne 25. januarja t. l. v Rivo, so ga prijeli. Začetkoma je tajil, da je bil vohun. Potem je priznal, da je spisal ono pismo in ga odposlal, trdil je pa, da sam ni špioniral, ampak da je slišal one podatke od neznanih potnikov na nekem parniku in da jih je zapisal na željo italijanskega vicebrigadirja, ki se je tudi vozil na oni ladji. Župnik je bil obsojen na 18 mesecev težke ječe in na izgon iz Avstrije.

— Porotne razprave v Ljubljani. Dne 25. avgusta: Franc Friškovec, posestnika sin iz Mengša, zažig. Dne 26. avgusta: Kosmač Fr., mlinski pomočnik v Presejahu, posilna nečistost in Erjavc Frančiška, gostija na Vojskem. detomor. Dne 27. avgusta: Jožef Možek, bivši gostilničar, Frančiška Možek, posestnica, oha

iz Kamnik, in Anton Marofak, zavarovalni agent, goljufija. Dne 29. avgusta: Dve tiskovni pravdi proti Ivanu Stetetu. Dne 30. avgusta: Ivan Sajovic, zasebni uradnik, nezvestoba. Dne 1. septembra: Tiskovna pravda proti Janku Florjanciču.

— Umrla so v Ljubljani. Marija Resman, vdova železniškega vratarja, 68 let. — Tomaž Zmrzlikar, delavec hiralec, 71 let. — Ivana Sodnikar, delavčeva žena, 26 let.

— Strela je ubila cerkovnika. Iz Bohinjske Bistrice poročajo: V sredo popoldne je ubila strela cerkovnika z Nemškega rovtu, po domače Gteja, v gozdu »na vresju« nad vasjo. Čuden slučaj je, da je prvega moža njegove žene tudi ubila strela.

— Aretacija tržiških tovarniških uradnikov v Italiji. Pred dnevi so napravili trije uradniki, in sicer dva iz tovarne Kozina in eden iz tovarne Mally v Trzinu, izlet na triglavsko pogorje. Prekorajili so italijansko mejo s fotografičnim aparatom. V Italiji so jih takoj kot vohune aretirali in pridržali v zaporu. Od tam so naznanili aretiranci brzojavno v Trzin, kaka usoda jih je zadel.

Moti se, kdor misli, da je vseeno, kakšen kavni pridelek privedemo kavi kajti od kakovosti kavnega pridelka je v veliki meri odvisna dobrota kave. Najboljša je le tista kava, kateri je pridejan najboljši kavni pridelek, to je — po soglasni sodbi vseh naših gospodinj — Kolinska kavna primes. Ta kavni pridelek daje kavi izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo, zato se je povsod že splošno priljubil in ga že vse naše gospodinjje najraje kupujejo. Da je edino pristno domače blago te vrste, je pa itak že vsakemu znano. — Pazite pri nakupovanju na varstveno znamko »Sokol«, ker je le v ovitkih s to znamko izvrstna domača Kolinska kavna primes!

Junaki 13. polka, ta sijajna ameriška veseleogra, se predvaja danes zadnjikrat v Kino Idealu. Isto tako drama »Sužnji zlata«. Jutri drama v barvah »Zadnji pot« v treh delih in veseleogra »Punčice male Hildice« v dveh delih. V petek Psylander v drami »Stara klope«.

Stajersko.

— Zadušil se je v nekem novem studencu na Krčevinah znani izdelovatelj studencev Gens iz Macinca. Na spomlad se mu je v nekem novo izkopanem studencu na Dobravi zadušil sin.

— Ker se je splašil konj. Od Sv. Marijete nad Mariborom poročajo: Kmet Mazek se je peljal z mladim, iskrim konjem proti Mariboru. Konj se je vsled nekega preneglo vozečega avtomobila splašil, zdivjal in Mazek je padel z voza ter si zlomil rebro.

— S pada je padel. V Hruševcu je padel štiriletni dečko Jože Kukovič s Stantejevega pada, na katerem se je z drugimi otroci igral, v globoko in se težko poškodoval. Spravili so ga v celjsko bolnišnico.

— Avtomobilska nezgoda. Na cesti od Rimskih toplic proti Jurklostru je neznan avtomobil povozil šestletnega fanta K. Medveda, ki se je na cesti igral. Dečku je polomljenih več kosti in je dobil tudi težke notranje poškodbe. Avtomobil se je odpeljal, ne da bi se kdo za ponesrečenca zmenil.

Koroško.

— Roparski umor ali uboj. Od Sv. Mohorja poročajo, da so našli v petek, dne 18. avgusta, ob državni cesti v Dragomčah mrtvega kovača Jurja Flaschbergerja. Mrtvec ima težko in globoko rano na glavi, katero je dobil bržkone z udarcem z motko ali s krampom. Cela zadeva še ni polasnjena, nekateri trdijo, da se je izvršil roparski umor, drugi pa, da je napadel kovača eden njegovih sovražnikov, s katerim se je prejšnji večer v neki gostilni spri.

Goriško.

— V Gorici je umrla v petek jutraj v najlepši dobi soproga odvetniškega kandidata gospoda dr. Petra Medveščeka. Pokojnica je bolehalo že več časa, iskala zdravje v raznih zdraviliščih, a kruta smrt jej ni prizanesla. Zapuščila 4 nedorasle otročice, koji najstarejši sin

star sice štiri leta. Nesrečnemu soprogu izrekamo naše sožalje.

— Detomorilka v Gradežu. Iz Gradeža poročajo: V torek jutraj so našli ljudje ob bregu kos človeškega mesa. Kmalu so dogužali, da je to razmesarjena otroška roka, ki jo je nekdo zagnal v morje ponoči. Obvestili so takoj groznitvo, ki je začelo preiskavo. Skrbnemu poizvedovanju orožnikov in drugih se je posrečilo dobiti mlado dekle, neko sobarico, ki je bila na sumu, da je v minuli noči povila dete in je razsekala ter vrglo v morje. Iz začetka je dekle vse tajilo. Končno je priznala zločin (ter izjavila, da je dete v minuli noči povila, je razsekala na drobne kose in vrgla v morje. Sedlo, da so ostale dele detetovega telesa pože rila. Dekle je po rodu Nemka in je bilo uslužbeno v hotelu »Adria«.

— Samomor na Opčelnah. V sredo so našli na Opčelnah obešenega 56letnega Ivana Vremeca in sicer v hlevu, v katerem ima kmetiško društvo za Trst biko. Zakaj je utaknil glavo v zanjko, se ne ve. Le to se ve, da je bil velik pilanec.

— V luži je utonil. V Nabrežini je utonil v luži 18letni mladenič kô se je kopal.

Odrin in Tracija.

TURKI PRODRAJO.

Sofija, 24. Po uradnih vesteh so regularne turške čete vdrle v Kirdžali tik ob stari bolgarski meji. Prebivalstvo je v divjem strahu zbežalo v deželo.

DEJANSKA REŠITEV.

Pariz, 24. »Figaro« piše pod naslovom »Dejanska rešitev«. Ruska diplomacija še vedno želi, da se vrne Odrin Bolgarom, kakor izrecno predpisuje londonska pogodba, ki jo je Turčija sprejela; le da bi bila manj diplomatska kakor finančna želja, ki bi mogla pripraviti Turčijo do tega, da bi se zopet odrekla Odrinu. Da bi se Porta prisilila, da zapusti Odrin, bi bilo treba ruske vojaške akcije, to se pravi velike vojne z vsemi njenimi nevarnostmi. Razume se, da ne bi vzela Rusija tako velike odgovornosti lahkega srca nase. Naravno je, da misli na to, da ohrani Evropi mir, ki bi prišel v slučaju rusko-turškega konflikta v resno nevarnost. Rusija bo izkušala z vsemi mirnimi sredstvi, da približi londonskim sklepom veljavo. Sicer pa ni nemogoče, da pridejo Turki s koncesijami naproti. Medtem pa bi mogla in morala slediti bolgarski demobilizaciji turška demobilizacija. Bolgarska bo imela k večjemu 30.000 do 40.000 mož pod orožjem proti 300.000 Turkom. Tako nerazmerje je v resnici premočno. Turška vlada bi lahko odpustila večji del vojakov, ne da bi prišla v kakršnokoli nevarnost. To bi bilo odločno zboljšanje položaja, ki se je danes že znatno popravil.

TURČIJA KUPUJE ODRIN.

Pariz, 24. »Temps« poroča iz Carigrada. Turčija je pripravljena prepustiti Bolgarski kolodsko ino za Odrin ne le Lozengrad, ampak tudi tisti del turškega državnega dolga v znesku dvesto milijonov frankov, ki bi ga morala Bolgarska prevzeti za Macedonijo, tako da bi dobila Bolgarska tisti del Macedonije, ki ji je bil priznan, popolnoma zastoj. (Z drugimi besedami: Turčija ponuja dvesto milijonov za Odrin.)

GIMILDŽINA IN DEDEAGAČ.

Atene, 23. Iz Soluna javljajo: Včeraj so grške oblasti izročile Gimildžino po podpisu pravnega zapisnika Bolgarom. Regularne bolgarske čete so dospеле pred Ksanti, Grške oblasti so hotele izročiti mesto po podpisu pravnega protokola, toda Bolgari ga niso hoteli podpisati. Pred Dedeagač še niso dospеле regularne bolgarske čete. Grške oblasti pričakujejo njih prihod, da jim izroče mesto na podlagi pravnega zapisnika.

Pogajanja ali ne?

Sofija, 24. Bolgarska vlada vnovič odločno zanika vse vesti, da se s Turčijo pogaja zaradi Odrina in pravi, da stoji slejkoprej na stališču, da je to vprašanje, ki ga imajo rešiti veslele, zaradi česar nima Bolgarska nobenega

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Dalej.)

Ivan je jedva dihnil nad posteljo, oči so se mu skajile. Tresoč se po vsem telesu je stopil k oknu in tu, zroč na dvorišče, se je zaglobil v misli. »Kaj ti — — — Kaj izstop iz cerkve! Toda tu — — — tu to je tako strašno! Ali mari tudi on ni hotel živeti? — — — In ali mari tudi on ni imel svojega cilja — — —? A — — — morda je vsega konec.«

Podal je Kvapilu limonado. Kvapil je izpil nekaj krepkih požirkov, potem pa sklenil roke, zamijal. Pa takoj je začel stokati in tožiti.

»Česa se bojiš?« je sočutno izpregovoril Ivan. Težko mu je bilo. Kakor da bi smrt trepetala s perotni tud okoli.

In potem je prebil skoro ves dan v sobi pri bolniku, osredotočujoč na njem vse svoje bolne misli, tu razburjajoč se in zopet tolažeč in pomirjajoč po burnem včerajšnjem dnevu. Tu je premišljal, kaj ko bi sam moral sedeti, predno je sploinil kak svoj namen in ideal, zapustiti svet. »Kako grozno! Namena življenja ne izpolniti in oditi. In kam oditi?« Neskončno morje se je razširjalo pred njegovimi očmi in v morje na tisoče ugank. In včerajšnje trpljenje in današnje trpljenje — — — a nad vse trpljenje smrt — — — in ne izpolniti namena življenja! In tu se mu je zdelo, da je strašno močan, poln

kipeče življenjske sile, katera premaga vsako podobno majhno trpljenje, katera bi lahko premagala i smrt, ker vsi nameni življenja čakajo šele izpolnjenja. »On pa v tem — — — revež — — — kako grozno!«

Okoli poldneva so napadle Kvapila bolečine. Dihal je vedno bolj naglo, stokal in klical: »Jezus!« — Ivan je korakal po sobi s sklenjenimi rokama, hišina je sedela pri bolniku, jemala mu obkladke in odpenjala srajco na prsih. Zdelo se je, da se doši, da siloma lovi sapo. Ivan je nekolikokrat postal, prijemajoč Kvapila za roko in zroč mu v oči, katerih zornice so plavale v mrakotinah. Uliči so mu v usta sherry, pa Kvapil je stokal in se boril.

»Bože, to je smrt!« si je pravil Ivan. »Smrt odganja!« si je pravil razburjeno. In naposled je prestrašen odtekel iz sobe.

Toda Kvapil je premagal boj. A izgubil je zavest in začel blesti. In ker je mnogo govoril o Hanušu, je Ivan brzojavil na Dunaj, ko se je dogovoril s Soumarjem, kateri mu je tudi svetoval, da bi kô bližji stal ob smrtni postelji sirote Kvapila.

Proti večeru pa so Kvapilu naglo izginjale moči. Ob osmih je prestal nov boj.

Ivan je prišel zopet v sobo. Zrl je na upalo, oči vročine razbeljeno obličje. Objemal si je glavo z dlanimi, pa zopet naglo zmešano pogledal na posteljo, ali je tam še življenje ali že — — — Pa je stopil k oknu in čutil, kako stopa i njemu v glavo vročina. In zopet se je vrnil k Kvapilu; ne dihaajoč, tresoč se po celem te-

lesu je pristopil k postelji. In otrpel je stal. Groza ga je navdala in bolest. Topo je sedel in poslušal, kako Kvapil ječi. In kar naenkrat si je zastrl obličje z rokami in zaplakal. Ni vedel, zakaj se joče, pa olajšalo se mu je. Potem je še malo gledal Kvapila in se vrnil v svojo sobico.

Tu je sedel na stranici postelje dolgo v noč. V luži je vladala globoka tišina. Na okna je bil samo tuleči veter. In Ivan ni zaspal in mislil, kako prihaja tam zadi smrt. »A kaj — po smrti, kaj potem?«

O polnoči je hišina prišla k Ivanu. »Revež je umrl. Celi večer je bil tiho. Še zadnjo uro pred smrtjo se mu je naenkrat zadelo pomeranče. Kako bi jo neki mogel jesti. Revež!« Zaplakala je in tudi Ivan se je posolzil.

XXXV.

Ko se je drugega jutra iz Dunaja pripeljal Hanuš, je našel že mrzlo truplo.

V sobi pri mrliču so bili baš Otokar, Soumar, Kačerovsky in medicinec Beneš.

Kvapil je ležal na postelji, na slamnici. Bil je že umrl, črno oblečen in pripravljen, da ga položijo v rakev, katere so pričakovali.

Črno obleko, v kateri je ležal Kvapil, je preskrbel Otokar, ki se je tudi ponujal, da prevzame polovico pogrebniških stroškov. Zato je bil že pisal očetu.

Kvapil je bil zelo izpremenjen, čelo se je zdelo vzbočeno in lica globoko upala. Ustnice

so zmogle, obraz pa je bil malo rdeč. Roki, sklenjeni na prsih, sta držali križec in svečo, napol razcvetelo rožo, katero je dala Otilija.

Tako je Hanuš zagledal svojega tovariša. Zaman je zadrževal solze. Zabliskale so se mu v očeh.

»Tu torej leži Ladko.« si je mislil, »to je torej njegova usoda! Zato sem te pošiljal v Prago — to te je čakalo.«

Nekaj časa je stal v težkih mislih ob mrzlem truplu. Zrl je trdno sklenjene trepalnice, pod kojimi so se svetile nekdanje prijazne oči, sedaj ugasle za vedno. In nekaj, kar je zamoril prah knjig, knjižne teorije in samosvestni tek življenja, se je prebudio in ostalo v njegovi duši. Tako otožno je bilo to, a hkrati tako vroče in drago. Kakor da je našel tu po dolgem času samega sebe, kakor da iz daljave kliče nanj nekaj pozabljenega, da človek ne živi le z glavo, ampak i s srcem. In žalostno mu je bilo nad življenjem — pomiloval ni le Kvapila, temveč i samega sebe.

Pogreb je bil določen na četrtek, ob dveh popoldne. Zbrali so se tu vsi bivši Kvapilovi součenci, Ivanovi znanci, Soumarjevi, zlasti Kačerovsky, medicinec Beneš in Mikyska, kateri je prišel vzlic temu, da je bilo hladno, le v črni čamari. Nihče tudi ni manjkal izmed dijakov, s katerimi je Kvapil prežl nesrečno noč. Ti je povzročila njegovo smrt. Prišlo je pa tudi mnogo popolnoma tujih dijakov, ki so zvedeli o nesrečnem slučaju.

(Dalej prihi.)

povoda za kakšna pogajanja. Odrinsko vprašanje je rešeno z londonsko pogodbo in ta rešitev je neizpremenljiva.

Carigrad, 25. V poučenih krogih zatrjujejo vsi odločnostjo, da se vodijo med Porto in bolgarsko vlado že nekaj časa zaupna pogajanja s posredovanjem neke tretje osebe. Bolgarski zastopnik, ki je doslej vodil to pogajanje, je dobil od svoje vlade navodila, da stopi s Porto oficijelno v stik.

RUSIJA SE JE OHLADILA.

Peterburg, 25. V poučenih krogih zatrjujejo, da je ruska vlada opustila misel na vsako nasilno akcijo proti Turčiji, ker ni pri ostalih veselih nobenega zanimanja za odrinsko vprašanje in se je tudi rusko javno mnenje ohladilo. Z ozirom na vojaške priprave Turčije bi morala Rusija mobilizirati veliko vojsko, da bi si brezpogojno zagotovila uspeh, ki ne bi bil v nikakršnem razmerju s kvintimi in denarnimi žrtvami. Odločno pa zahteva Rusija, da Turčija nemudoma ustavi prodiranje preko Marice. Ako se to ne zgodi, ali pa če Turčija kar je žugala, napove vojno, bi morala tudi Rusija revidirati svoje miroljubno stališče, ker rusko javno mnenje na noben način ne bi trpelo, da se Bolgarska še nadalje oškoduje.

PREKO MARICE.

Carigrad, 25. Turška vlada ima resno voljo, kakor je naznanila vesilam, ustaviti vsako akcijo na desnem bregu Marice. Resnica pa je, da se Enver beg doslej ni zmenil za njene ukaze in je samovoljno pošiljal čete proti stari bolgarski meji. Zato je odpotoval minister za notranje zadeve Zet pašo v Odrin, da odvrne Enver bega in častništvo od tega početja in ne spravlja Turčije v nevarnost.

BOLGARI V SOLUNU.

Dunaj, 24. Bolgarska vlada upozarja vesile na to, da so med Bolgari, ki jih je grško vojsko sodišče pred kratkim obsodilo, češ da so člani Cernoapejeve čete, nekateri veliki trgovci, ki niso nikdar podpirali revolucionarne akcije, temveč so jo celo pobijali. Sofijska vlada prosi za posredovanje vesil, da se prepreči usmrtni obsojenci. Bolgarski poslanik Salabašev je izročil to prošnjo ministrstvu za zunanje zadeve.

RATIFIKACIJA MIROVNE POGODBE.

Bukarešt, 25. Danes bo bukareška mirovna pogodba v ministrstvu za zunanje zadeve ratificirana. Rumunijo zastopa minister za zunanje zadeve Majorescu. Grško poslanik Papadiamantopulos, Srbijo in Črno goro poslanik Ristić, Bolgarsko pa ruski zastopnik Arzenjev.

TURŠKO POSOJILLO.

Carigrad, 23. »Terdzuman i Hakikat« javlja, da je neka otomanska družba, ki se je ustanovila za nakup zemljišč v Palestini, ponudila turški vladi tristo tisoč funtov posojila.

Zadnje vesti.

ZA REZERVISTE.

Dunaj, 25. Oficijozno poročajo: Skrb za gospodarski položaj rezervistov, ki so bili poklicani na začasno (lepa začasnost, ki je trajala deset mesecev!) vojaško službovanje, in njih družin je tvorila tekoma zadnjih mesecev ponovno predmet oblastvenih ukrepov v vseh panogah državne uprave. Neglede na navedbe skupnega ministrstva, objavljene v XLVII izdaji drž. zak. l. z dne 3. junija t. l. so vsi centralni uradi izdali podrejenim oblastnjim navodila, da ostanejo vpoklicanim službena mesta prosta, in tudi na privatne delodajalce industrije, trgovine in poljedelske produkcije se je sklicevalo se na njih patriotične in socialne čute vplivalo v tem oziru. (Kaj bo patriotični in socialni čut, kjer gre za mošnjo! Centralni uradi naj bi bili rajše uplivali na Berchtolda, da ne bi bil vodil take imenitne politike, ki nam je zaprla vse trge na Balkanu in reducirala delo po vseh tovarnah.) Davčnim oblastnjim je bilo ukazano, naj se ozirajo na obstoječe posebne razmere in naj postopajo v slučaju resnične bede z največjim prizanašanjem. (To tudi ni posebna zasluga, kajti kjer nič ni, itak tudi cesar ne vzame.) Glede na politično eksekucijo je ministrstvo za notranje zadeve ukrenilo odgovoritev v vseh slučajih, ki dajejo v okviru obstoječih predpisov možnost, da se vpošteva gospodarski položaj vpoklicanih z odgovitvijo plačila. Poljedelsko ministrstvo je naložilo podrejenim upravnim organom, da postopajo pri uveljavljanju eraričnih pravnih zahtev, n. pr. od najemščin, delovnih pogodb itd. čim prizanesljiveje in se po možnosti poslužujejo pravi-

vice, da dovolijo olajšave. Ti ukrepi imajo zlasti v času, ki sledi povratku v civilni poklic učinkovati v tem zmislu, da se ublažijo gospodarske posledice daljše odsotnosti in da se prepreči trajno oškodovanje vpoklicanih in njih družin. (Če misli grof Stürgkh, da bodo te kapljice na razbeljen kamen ublažile vso bedo, ki jo je povzročila mobilizacija, tedaj nima pojma o gospodarskem položaju v državi. Tu bo treba vse drugačnih sredstev!)

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Dunaj, 25. Pogajanja med vlado in voditelji strank zaradi štajerskega deželnega zbora se prične šele v prvi polovici meseca septembra, ker ni pričakovati, da pridejo merodajni političarji prej v Gradec. Vlada ni izgubila upanja, da se sprava posreči. Namestnik grof Clary prične ob omenjenem času s pogajanjem. Če pa ostanejo vendar brez uspeha, bo deželni zbor razpuščen in nove volitve bodo meseca novembra ali pa decembra.

POLOŽAJ NA ČESKEM.

Praga, 25. Za danes je sklicana stalna komisija zveze bivših čeških deželnozborskih poslancev. Seja ima obravnavati dosedanje korake glede na deželno krizo in sklepati o nadaljnjem postopanju komisije.

ČEŠKI AGRARCI IN PARLAMENT.

Praga, 25. Češki agrarni poslanci zahtevajo, da se odločijo vsi češki poslanci za enotno opozicijsko postopanje v državnem zboru. V soboto je imel izvrševalni odbor agrarne stranke sejo, v kratkem pa se imajo sklicati vsi češki poslanci na posvetovanje.

DELAVSKA NESREČA.

Štirje delavci mrtvi.

Hönnigen, 24. Pri rušenju starega mostu čez Aro se je podrl obok, ki je še stal. Štirje delavci so ubiti.

ROPARSKI NAPAD NA BANKO.

Jablonec, 24. Veliko razburjenje je v mestu povzročil napad v uradu tukajšnje hranilnice in posojilnice, ki ga je včeraj izvršil neki arhitekt. Ob 10. dopoldne se je pripeljal pred hišo hranilnice in posojilnice neki avtomobil, ki ga je bil neki gospod v Liberco najel za vožnjo v Jablonec. Tujec, ki se je pripeljal, je vstopil v blagajno in predložil menico na tristoč kron v izplačilo. Medtem ko je neki uradnik prevzemal menico, ga je tujec, ki se je predstavil kot arhitekt Emil Figner, prosil, naj pokliče blagajničarja, češ, da ga osebno dobro pozna in da mu ima nekaj povedati. Uradnik je poklical blagajničarja Löbla. Ko je ta prišel in vprašal Fignerja kaj da želi, je arhitekt potegnil revolver in nenadoma sprožil proti Löblovi glavi. Blagajničar je bil opazil neznančevu razburjenost in je bil previden. Tisti hip, ko je ta sprožil, je nagnil glavo pod pult, tako da ga je strel le oprasnil na glavi. Ko je slišal pok, je prihitel ravnatelj Hauptvogel iz svoje pisarne. Čim se je pokazal na pragu, je pa že tujec ustrelil in ga zadel pod levim očesom. Kroglja se je zadržala v možgane in ravnatelj se je zgrudil brez zavesti. Medtem je prihitel na pomoč praktikant Ad. Rösler. Tujec je streljal tudi nanj in ga je na glavi lahko ranil. Blagajnik je medtem poiskal v svoji miznici revolver in ustrelil proti napadalcu, ki je hotel pobegniti, pa ga je le lahko ranil na kazalcu. Zaradi klicev na pomoč so prihiteli uradniki od vseh strani; tudi stražnik je prišel in zastopil beguncu pot. Ta je mahal kakor blazen na vse strani, toda naposled so ga premagali in odpeljali na policijo, kjer je kmalu priznal, da je hotel izvršiti roparski napad. iz Liberca je prišel preiskovalni sodnik, ki je napadalca zaslišal in ga dal prepeljati k okroglnemu sodišču. Napadalec je leta 1888 blizu Teplic rojeni arhitekt Emil Figner, ki ima v Maffersdorfu kupčijo s stavbnim materialom in tehničnimi potrebščinami. Ravnatelj Hauptvogel so prepeljali v bolnišnico, kjer je ponoči umrl.

Nesreča na puljskem strelišču.

ŽRTVE.

Dunaj, 24. »Militärische Rundschau« objavlja zdaj imena žrtev katastrofe na mornariškem strelišču. Mrtvi so: Mornar prvega razreda Jakob Zure; mornar prvega razreda Toma Coko in mornar četrtega razreda Edvard Škornjak. Ranjeni so: Civilni inženir Schiel, kompliciran prelom desnega komolca; poškodba je težka, smrtne nevarnosti ni; specialni delavec Gregorič, poškodba na pljučih vsled komplicirane frakture reber; poškodba je težka, ranjenčevo stanje resno; mornar Dionič, poškodba na boku, opekline, zdrobljene

čeljust, poškodba je težka, ranjenčevo stanje resno; pomožni delavec Dradović, poškodbe na trebuhu in stegnu, smrtne nevarnosti ni; mornar četrtega razreda Hocze, površne oteklina na glavi, trebuhu in nogah; oba bosta v par dnevih zdrava; višji topničarski mojster Gabler ima lahke poškodbe in je doma. Neki civilni inženir ima lahke praske.

POGREB.

Pulj, 24. Včeraj ob 5. popoldne je bil pogreb smrtnih žrtev zadnje strelske katastrofe. Udeležba oficijelnih osebnosti in prebivalstva je bila velikanska. V okraju Sv. Polikarp, kjer stanujejo večinoma delavci, so visele iz vseh oken črne zastave in zastavice. Vse trgovine so bile zaprte. Na vseh mornariških in javnih poslopih so visele črne zastave. Vse ladje so spustile svoje zastave na polovično višavo. Vse ulice, kjer se je premikal sprevod, so bile polne ljudstva. Za krstami, ki so jih peljali na lafetah med počastnimi stražami, je korakal lučni poveljnik konteradmiral Kserber, potem so sledile oficijelne osebnosti in deputacije. Spreddaj je korakal vojaški kondukt, mornarji, vojak in duhovščina. Sprevod je trajal celo uro. Na pokopališču je govoril mornariški župnik.

POGREB ADMIRALA.

Pulj, 24. Pogreb admirala Lanjusa se je odgodil in bo danes ob 5. popoldne. Na cesarjev ukaz bo Lanjus pokopan, kakor pravi imenovani lučni admiral. Pogreba se udeleži tudi mornariški poveljnik admiral Haus.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Posestvo se prodaja

zaradi bolezni pod zelo ugodnimi pogoji in sicer: 7732 št. 213 na Glincah z gostilniško koncesijo in opravo vina, krasen vrt, acetilenska luč itd. — Hiša št. 20 na Glincah z prodajalniškimi prostori, pripravna za vsako trgovino ker leži ob Tržaški cesti. — Hiša št. 116 na Glincah blizu z veliko delavnico. Več se izve pri lastniku Jos. Tribuču na Glincah št. 37.

„Zdravnik želočca“

je edina posebnost želočnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želočcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

Delavske konsumne zadruge za Trst, Istro in Furlanijo, (registrovana zadruga z omejenim jamstvom).

Za računanje dividend.

Vabi se člane, naj oddajo v dotičnih skladiščih člansko knjižico z izkaznico vlaganja znamk za delež in 20-kronske znamke za dividende za zadružno dobo 1912—1913 (vse v posebni zalepljeni kuverti) proti potrdilu, izpolnjenem od strani uslužbencev, katero potrdilo morajo člani hraniti do dobe, ko se jim knjižice vrnejo. Priporoča se članom, da vpišejo na kuverti natančno znesek znamk, številko knjižice, ime, priimek, naslov in dan oddaje.

Prazne kuverte se dobe na zahtevanje v zadružnih skladiščih.

Zadnji rok, predpisan za oddajo dividendičih znamk, je 31. december 1913. Po preteku te dobe se dividende ne bodo več računale.

Člani ne smejo napolniti kuvert z malimi znamkami. Dotične se bodo brez družega odvrnilo ter se jih bode moglo zamenjati na račun prihoda nje zadružne dobe.

Prednaznanilo.

Meseca septembra otvori

Peter Kozina & Ko.

(tovarna čevljev v Tržiču na Gorenjskem)

Ljubljana, Breg št. 20 v Cojzovi hiši

lastno prodajalno čevljev.

Varstvena znamka

FRANCOSKO ŽGANJE „DIANA“

z Mentolom je najboljša domača sredstvo.

Dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.:

Franc Babjič,
Berjak & Sober,
Viktor Cantoni,
B. Cvančara,
L. Češnovar,
Marija Jemec,

Ivan Jelačin,
A. Jerše,
Anton Kanc,
L. Kotnik (Siška),
J. Krivic,
Anton Krisper,

Leskovic & Meden,
Antonija Mehle,
Tomaž Mencinger,
Josip Mihelič,
J. Oblak,
J. Perdan,

V. Petričiča nasl.
J. Samec,
Ivan Pintar (Siška),
J. Rosshäupl,
A. Stacul,
A. Sušnik,

A. Sarabon,
F. Sark,
M. Spreitzer,
Franc Terdina,
J. Vodnik (Siška) pr,

Berta Sevar,
M. Krč-Gasperlin,
„Konsumnem društvu“
za Ljubljano in
okolico.

Potniki
v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi
AVSTRO-AMERIKANA
Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro
najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo,
brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da
dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:
v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Trst-New-York, vsako soboto.
Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.
Trst-Kanada, vsak mesec.
Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana,
Kolodvorska ulica šte. 26.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom
obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov
Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.
Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter
od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog
najboljša, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa
svoje prihranke svojem zavodu.

Načelstvo.

Družinski kruh

iz pekarnice

„Konsumnega društva
za Ljubljano in okolico“

je najboljši in najcenejši.
Hlebi po 1.75 kg veljajo
samo 56 vin.

Dobi se v vseh prodajalnah
„Konsumnega društva za Ljub-
ljano in okolico“. — Člani,
segajte po njem!

Produktivna zadruga ljub- ljanskih mizarjev v Ljubljani

R. Z. Z. O. Z.

se priporoča cenjenemu ob-
činstvu pri nabavi vsakovrst-
nega pohištva, ki ga izdeluje
v lastni, najmoderneje oprav-
ljeni tovarni na Glincah pri
Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga
v mizarstvo stroko spadajoča
dela.

Delo je vedno solidno,
točno in prav poceni.

Proračune se na zahtevo do-
pošlje brezplačno v najkraj-
šem času.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

registrovana zadruga z omejeno zavezo

naznanja svojim članom, da glasom skupne seje nadzorstva in na-
čelstva z dne 17. januarja 1913 obrestuje odslej

hranilne vloge članov po **5** ¹/₂ ⁰/₁₀ od dne vloge
do dne dviga.

Dosedanje stanje hranilnih vlog 51.000 K. Dosedanje stanje deležev 32.000 K.
Rezervni zaklad 8000 K. Denarni promet leta 1912.: 1,487.639 K 18 vin.

Pisarna društva v Špodnji Siški, Kolodvorska cesta.

Prodajalne: v Ljubljani: Sodna ulica, Bohoričeva ulica, Krakovski
nasip; v Siški: Kolodvorska cesta, Celovška cesta; na Viču, v Trziču,
na Jesenicah, na Savi in na Koroški Beli.

Pekarna v Spod. Siški, Celovška cesta.

Nadzorstvo.

Načelstvo.